

Trajectòria de la formació mèdica continuada del Centre d'Estudis Col·legials del COMB (1982-2005)

Àlex Ramos, Raquel Dolado, Jaume Aubia, Miquel Bruguera

Centre d'Estudis Col·legials. Col·legi Oficial de Metges de Barcelona.

Resum

Aquest article pretén descriure de forma sintetitzada la trajectòria del Centre d'Estudis Col·legials (CEC) del Col·legi Oficial de Metges de Barcelona (COMB) com a centre proveïdor de formació mèdica continuada (FMC) entre 1982 i 2005.

La formació mèdica continuada és una eina cabdal per al desenvolupament professional continu del metge, on el COMB contribueix de forma activa i rellevant d'acord amb els seus estatuts.

Introducció

En un entorn social i professional en constant evolució i canvi, on el metge ha d'afrontar dia a dia nous reptes en la seva pràctica clínica, l'actualització de coneixements mèdics s'imposa com una tasca al llarg de tota la vida professional, complementada amb nous àmbits de formació (formació en noves tecnologies, habilitats comunicatives, tècniques de gestió, etc.) fruit de la interdisciplinarietat creixent de l'àmbit sanitari.

Dins d'aquest context, la formació mèdica continuada (FMC) adquireix una destacada rellevància pel que fa al desenvolupament professional continu del metge.

En aquest marc, el Centre d'Estudis Col·legials (CEC) és la unitat funcional del Col·legi Oficial de Metges de Barcelona (COMB) encarregada de la provisió d'activitats d'FMC. Així mateix, ha contribuït decisòriament en l'impuls, disseny i creació del Consell Català de la Formació Mèdica Continuada (CCFMC) del qual el COMB en forma part.

Des de l'any 1982, el CEC ha dut a terme diverses accions de formació amb l'objectiu de contribuir al manteniment i la millora constant de les capacitats i la competència professional dels metges a fi que donin resposta a les demandes actuals dels ciutadans, l'Administració i la pròpia professió.

La seva línia de treball es basa en una oferta formativa útil, variada i complementària que abasta aspectes comuns dels metges i tenen, independentment de l'especialitat, una projecció transversal en la professió mèdica. Així, el CEC ofereix una formació que no correspon majoritàriament a activitats tradicionals de formació mèdica clínic-assistencial que es poden adquirir per altres vies, sinó que són més aviat instruments complementaris pel desenvolupament professional continu. Es pretén que els professionals de la medicina adquireixin coneixements i/o habilitats que els permetin fer millor la seva feina, progressar dins els món professional o treure més rendiment del seu treball.

Descripció

El CEC és un centre proveïdor de formació que ha anat creixent en els darrers anys. Compta amb un programa d'activitats de formació en diverses àrees temàtiques d'interès professional, l'edició periòdica dels *Quaderns de la Bona Praxi* i un sistema d'acreditació d'FMC mitjançant la capacitat d'acreditació delegada (CAD) del CCFMC. També participa en congressos i altres activitats vinculades a la formació continuada i es redacten informes i projectes de recerca en l'àmbit de l'FMC.

El programa de formació inclou un centenar llarg de cursos tant presencials com a distància, a més d'una Escola d'Estiu amb activitats per als mesos de juliol i setembre. També s'han pogut oferir cursos de formació ocupacional (per aturats o per reciclatge) subvencionats pel Fons Social Europeu i el Departament de Treball.

Dins un marc d'adaptació i renovació constant, la Junta de Govern i el CEC detecten i analitzen les necessitats formatives a partir de les quals es proposen les activitats concretes de formació.

L'actual programa de formació s'estructura en les següents àrees temàtiques: metodologia i bioestadística, ofimàtica, internet, gestió i direcció, comunicació metge-pacient, praxi mèdica, medicina de la indústria farmacèutica, àrees específiques, nutrició i dietètica, salut mental, urgències i emergències, medicines complementàries, àrea professional, idiomes, àrea social del COMB i formació pedagògica per a professors.

A més, a través de la formació a mida també es dona resposta a necessitats específiques i demandes d'activitats formatives concretes a institucions que requereixen el nostre servei. També es duen a terme cursos descentralitzats a les

Correspondència: Dr. Àlex Ramos Torre
Centre d'Estudis Col·legials del Col·legi Oficial de Metges de Barcelona
Passeig de la Bonanova, 47
08017 Barcelona
Tel. 93 567 88 58
Fax 93 567 88 59
Adreça electrònica: aramos@comb.es
Pàgina web: <http://www.cec.comb.es>

seus comarcals del COMB per tal d'oferir un servei més proper a aquells col·legiats que no resideixen a Barcelona. Alguns dels cursos que s'ofereixen preparen per certificacions oficials com els certificats de català dels nivells C i D o l'acreditació homologada pel Consell de Seguretat Nuclear per dirigir i operar instal·lacions de radiodiagnòstic.

Respecte a la durada dels cursos, aquests poden ser de durada curta, mitjana o llarga i el CEC atorga la categoria de Diploma de Competència, com a titulació pròpia, a cursos amb una durada igual o superior a les 200 hores docents (teòriques, i/o projecte-pràctiques) i amb la superació d'una avaluació i/o projecte-pràctiques.

Pel que fa a la formació a distància, aquesta es va iniciar l'any 1997 i s'ha anat consolidant, ha incrementat l'oferta formativa i s'ha adaptat als nous temps, incorporant els nous avenços tecnològics a través de la creació i consolidació d'un campus virtual que permet la formació *on line*.

En relació a la formació ocupacional, el 1994 es va dur a terme un estudi sobre les demandes laborals per a metges amb l'objectiu de perfilar les necessitats de formació a les quals es pogués donar resposta mitjançant accions formatives que facilitessin la inserció laboral. Fruit d'aquest estudi, entre 1996 i 2002 es van impartir 10 cursos de formació orientada a la inserció laboral de metges (6 cursos sobre Monitoratge d'Assaigs Clínics, 2 sobre Geriatria-Gerontologia, 1 sobre Marketing Farmacèutic i 1 sobre Creació i Gestió de Consultoris) amb un total de 171 alumnes i un total d'insercions laborals del 47,7% (52). Els cursos sobre Monitoratge van presentar el nombre més alt d'alumnes inserits i el 69,8% d'aquestes insercions s'atribuïa directament a les intervencions formatives.

Cal dir també, com a element destacable, que la majoria de les activitats formatives que es realitzen estan acreditades pel Consell Català de la Formació Mèdica Continuada i la *Comisión de Formación Continuada del Sistema Nacional de Salud* i gran part d'elles es duen a terme en col·laboració amb diverses institucions rellevants en el sector mèdic. A més, des de 2004 es disposa de la certificació de qualitat ISO 9001 per part de l'entitat AENOR.

D'altra banda, des del 1991, el CEC edita periòdicament els *Quaderns de la Bona Praxi* que són una altra eina de formació continuada i reciclatge que és elaborada per experts i amb participació d'un comitè científic assessor. A més d'eina de formació continuada, s'ha consolidat com una guia de pràctica clínica que fomenta la bona praxi i la prevenció de riscos professionals, com una eina de l'àmbit medicolegal que protegeix alhora el ciutadà i el professional de la medicina. S'han editat 22 números, el darrer sobre la grip aviària (abril de 2006).

Aquests quaderns han tingut una bona acceptació no només a Catalunya sinó també a algunes comunitats de l'Estat espanyol que han sol·licitat la seva traducció, actualització i adaptació al context de la comunitat.

Respecte als preus dels cursos, existeixen preus avançats per als col·legiats, metges MIR, metges jubilats i

familiars de metges; els facultatius en atur o amb precarietat laboral o econòmica poden optar a ajuts i beques.

En analitzar l'evolució de les activitats formatives del CEC, es posa de relleu que dels 300 alumnes inscrits i 5 cursos el 1982 s'ha passat als 1.274 alumnes inscrits i 120 activitats formatives al curs 2004-2005 (Taula 1). El total d'alumnes inscrits en el període ha estat de 17.540.

TAULA 1. **Evolució dels alumnes i cursos. Centre d'Estudis Col·legials. Col·legi Oficial de Metges de Barcelona. 1982-2005**

Curs acadèmic	Núm. alumnes inscrits	Núm. cursos
1982-1983	300	5
1983-1984	352	6
1984-1985	320	7
1985-1986	443	10
1986-1987	533	13
1987-1988	520	16
1988-1989	518	17
1989-1990	525	16
1990-1991	619	17
1991-1992	559	17
1992-1993	544	18
1993-1994	336	19
1994-1995	395	21
1995-1996	333	31
1996-1997	550	71
1997-1998	1.079	102
1998-1999	1.467*	107
1999-2000	1.545	104
2000-2001	1.476*	88
2001-2002	1.269	116
2002-2003	1.214	121
2003-2004	1.369	99
2004-2005	1.274	120

* No descomptades les inscripcions anul·lades (7 % aproximadament).

En relació al perfil dels darrers cursos, s'observa que una major proporció dels alumnes són dones (60 %) i la mitjana d'edat és de 35,8 anys; el 75,6 % són llicenciats en medicina i les especialitats de medicina familiar i comunitària (20,6 %), medicina general (10,1 %) i pediatria (6,8 %) són les més freqüents, en un rang de 42 especialitats. Pel que fa a la seva procedència, el 84,75 % dels alumnes procedeixen de Catalunya (Taula 2).

TAULA 2. **Dades descriptives. Centre d'Estudis Col·legials. Col·legi Oficial de Metges de Barcelona. Curs 2004-2005**

Núm. cursos realitzats	120
Núm. Alumnes	1.274
Sexe	
Dones	678 (60 %)
Homes	450 (40 %)
Edat (mitjana)	35,8 anys
Procedència	
Catalunya	956 (84,75 %)

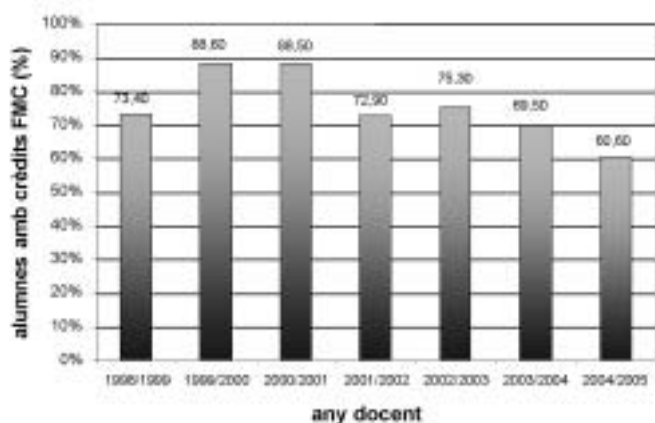

FIGURA 1. Alumnes amb crèdits de formació mèdica continuada (%). Centre d'Estudis Col·legials. Col·legi Oficial de Metges de Barcelona. 1998-2005

Respecte als cursos acreditats del CEC, des dels inicis de l'acreditació, el 1998, fins el curs 2004-2005, s'han acreditat el 54,8 % (293 cursos) de les activitats formatives programades pel CEC i 6.699 alumnes (d'un total de 8.793 alumnes inscrits) van rebre els crèdits de l'activitat que van realitzar, atorgant-se un total de 55.749 crèdits d'FMC (Figures 1 i 2).

Conclusions

Davant l'increment continuat dels coneixements científics i els avenços tecnològics així com les noves demandes socials envers la qualitat i l'efectivitat de l'assistència sanitària, l'FMC adquireix una important rellevància fet que, en el cas del CEC, es reflecteix en un increment considerable de cursos i alumnes des de 1982 (inici del CEC com a tal agafant el relleu del GAPS –Gabinet d'Assessoria i Promoció de la Salut– amb una trajectòria prèvia des dels anys 70) fins al moment actual.

Al mateix temps, l'FMC proposada pel CEC s'ha anat adaptant a les noves necessitats i exigències de formació pel que fa a temàtiques d'interès, modalitats de formació, durada i estructura dels cursos, entre d'altres.

D'altra banda, a través de la formació ocupacional s'ha constatat que les activitats formatives són una eina

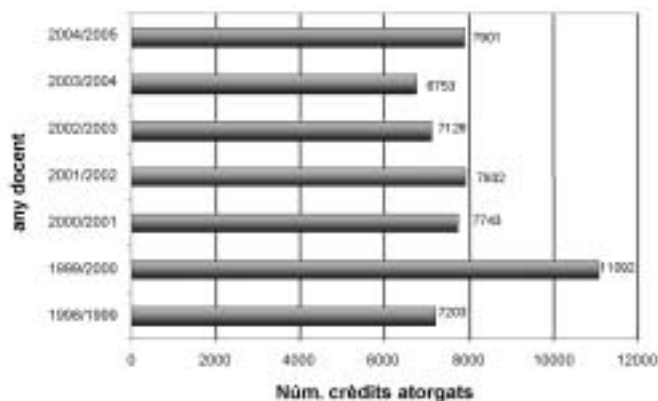

FIGURA 2. Crèdits atorgats. Centre d'Estudis Col·legials. Col·legi Oficial de Metges de Barcelona. 1998-2005

útil i una estratègia vàlida per a promoure la incorporació laboral de metges en atur o amb precarietat laboral.

Pel que fa a l'acreditació, el CEC ha contribuït en el sistema d'acreditació millorant la qualitat de les seves activitats d'FMC, ja que l'interès en millorar l'acreditació dels cursos ha fet que es posés una major atenció en el disseny de les activitats.

Quant a les magnituds esmentades relacionades amb els crèdits d'FMC, no es disposa d'elements comparatius motiu pel qual es fa difícil la seva interpretació.

Per últim, seria recomanable una anàlisi global de l'impacte, a nivell estatal i autonòmic, que hagi pogut generar el sistema d'acreditació d'activitats d'FMC i la utilitat dels crèdits pels professionals de la medicina.

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

1. Ramos A, Barroso A, Dolado R, Aliaga J, Padrós J, Bruguera M. Formación orientada a la inserción laboral de médicos (1994-2002). Med Clin (Barc). 2004;122(4):140-4.
2. Ramos A, Dolado R, Cobos A, Barroso T, Servat J, Bruguera M. Trayectoria de los cursos acreditados del Centro de Estudios Colegiales y sus resultados. Albacete: XVII Sociedad Española de Educación Médica (SEDEM); 2005. p.26-28.